

**KISSAN ROKOTUS. ANAFYLAKTINEN REAKTIO. ADRENALIININ PUUTE. EUTANASIA.**

Diaarinumero: 804/0033/2016

Lausunnon antopäivä: 3.6.2016

ELL Y antoi X:n omistamalle kissalle samalla käynnillä kaksi eri rokotetta, joiden antamisen jälkeen kissa sai anafylaktisen reaktion. Arviota on pyydetty siitä, oliko anafylaktisen reaktion hoito asianmukaista ja oliko virheellistä rokottaa kissa, kun adrenaliinia ei ollut saatavilla. Arviota on pyydetty myös siitä, oliko virheellistä antaa rokotteet yhtäaikaaisesti ja oliko annettu ohjeistus haittavaikutusten varalta virheellistä.

**Tapahtumatiedot**

X vei omistamansa 1-vuotiaan kissan tehosterokotukselle ELL Y:n vastaanotolle. Omistajan tiedossa ei ollut, että aikaisemmillä rokotuskerroilla olisi esiintynyt sivuvaikutuksia. ELL Y rokotti kissan Purevax RCP® (rinotrakeiitti, kalikivirus ja panleukopenia) ja Rabdomun® (raivotauti) rokotteilla. Rokotteet annosteltiin eri kohtiin, vasemman ja oikean lavan alueelle.

Kotimatkan aikana kissa alkoi oksentaa ja kotona omistaja totesi, että kissa oli väsynyt. Omistaja otti yhteyttä klinikalle ja häntä kehoitettiin palaamaan vastaanotolle. ELL Y epäili allergista reaktiota aikaisempaan rokotukseen ja ryhtyi asettamaan kissalle suonikanyyliä, mikä vaati useita yrityksiä kissan vastustelun vuoksi. Kun suoniyhteys oli saavutettu, kissa sai ELL Y:n antaman selvityksen mukaisesti Ringer-asetaattia ensin suonensisäisenä boluksena (nopea suonensisäinen nesteannos) annoksella 10 ml/kg ja sen jälkeen jatkuvana suonensisäisenä tiputuksena painon mukaisella ylläpitoannoksella. Adrenaliinia ei ollut sillä hetkellä saatavilla klinikalla, mistä syystä sitä ei kissalle voitu antaa. Noin 10–15 minuutin kuluttua nesteytyksen aloittamisesta kissan pään alueen iholle ilmaantui punaisia näppylöitä, jotka alkoivat hävitä muutaman minuutin kuluttua. Pian tämän jälkeen kissa alkoi oksentaa kirkasta verta ja eläinlääkärin antaman selvityksen mukaan myös kouristella. Tässä vaiheessa aloitettiin lisähapen anto maskilla, mutta pian sen jälkeen kissan suusta alkoi valua kirkasta verta ja kissalle kehittyi hengitysvaikeuksia. Tässä vaiheessa päädyttiin eutanasiaan.

**Tapauksen arviointi**

Anafylaksia on vakava äkillinen yliherkkyysoireet. Kissoilla yleisimmät oireet anafylaktisessa reaktiossa ovat ruoansulatuskanavaoireet kuten kuolaaminen, oksentelu ja ripuli sekä hengitysvaikeudet. Lisäksi voi esiintyä naaman alueen turvotusta, kutinaa tai ihottumaa.

Anafylaktinen reaktio on lähes poikkeuksetta kiireellinen hätätapaus. Potilaan ja elintoimintojen nopea arviointi ja viivytyksetön hoidon aloittaminen ovat ensisijaisen tärkeitä. Anafylaksian ensihoitona kissoilla ja koirilla suositellaan adrenaliinin antoa lihaksensisäisesti annoksella 0.01mg/kg. Tarvittaessa annos voidaan uusia 5-15 minuutin välein potilaan hoitovaste ja oireiden vakavuus huomioon ottaen. Mikäli eläimelle on kehittynyt täysimittainen anafylaktinen shokki, suositellaan adrenaliinin annostelua jatkuvana suonensisäisenä tiputuksena. Adrenaliinin lisäksi voidaan käyttää antihistamiinivalmisteita, mutta niitä ei tulisi käyttää korvaamaan adrenaliinilääkitystä. Edellisten lisäksi potilaalle voidaan annostella metyyliiprednisolonia tai deksametasonia, vaikka tiedetäänkin, että kortisonilääkityksen hyödyllinen vaikutus saavutetaan vasta useamman tunnin kuluttua. Mikäli potilaalla on merkkejä hypovolemian shokista (elimistössä kiertävän veren tai kokonaisnestetilavuuden määrän vähenemisestä), suositellaan aggressiivista nestehoitoa, mikä tulisi aloittaa nopeasti annosteltavina nesteboluksina, joiden jälkeen tilanne arvioidaan ja bolus uusitaan tarvittaessa. Kissoilla suositeltava annos on 5-10 ml/kg bolus, joka uusitaan tarvittaessa kokonaismäärään 50 ml/kg saakka. Edellisten lisäksi potilaille, joilla on hengitysvaikeus, suositellaan happilisiä.

Kissan äkillisesti rokotuksen jälkeen ilmenneet oireet (pahoinvointi ja väsymys) sekä tilanteen nopea eteneminen naaman alueen ihottuman kautta vakavaan hengitysvaikeuteen ovat tyypillisiä anafylaktiselle reaktiolle.

Anafylaktisen reaktion hoitoennustetta pidetään parhaana silloin, kun hoito aloitetaan reaktion alkuvaiheessa. Kissan oireet etenivät kohtalaisen hitaasti: kissan saapuessa klinikalle noin 1,5 tuntia rokotuksen jälkeen yleistutkimuslöydökset viittasivat vielä alkuvaiheen shokkiin. Lautakunnan arvion mukaan kissa olisi todennäköisesti hyötynyt merkittävästi adrenaliinin annostelusta lihaksensisäisesti erityisesti kun suoniyhteyden saavuttaminen oli vaikeaa. Eläinlääkäri Y:n menettely anafylaksian hoidossa oli muilta osin asianmukaista adrenaliinilääkityksen puutetta lukuun ottamatta.

Anafylaksia on yleisesti tunnettu mahdollinen rokotuksen haittavaikutus, mistä syystä adrenaliinia tulisi olla saatavilla, mikäli potilas saa rokotuksen haittavaikutuksena anafylaktisen reaktion. Rokotusreaktion riski on pieni, mutta lautakunnan arvion mukaan olisi hyvän eläinlääkintätavan mukaista informoida omistajaa ennen rokotusta, mikäli adrenaliinia ei ole saatavilla. Lisäksi olisi ollut tarkoituksenmukaista informoida omistajaa adrenaliinin puutteesta viimeistään silloin, kun omistaja soitti klinikalle ja kissan oireet viittasivat rokotusreaktioon. Tässä vaiheessa olisi voinut olla mahdollista ohjata omistaja sellaiselle vastaanotolle, missä rokotusreaktion asianmukainen lääkehoito olisi ollut mahdollista. Lautakunnan arvion mukaan ELL Y teki hoitovirheen, kun ei informoinut kissan omistajaa adrenaliinin puutteesta ennen rokotusta ja silloin kun omistaja otti yhteyttä kissan rokotusreaktioon viittaavista oireista.

Nykyisten rokotussuositusten mukaisesti eri valmistajien rokotteiden annosteleminen eläimelle samanaikaisesti tulisi tehdä aina tapauskohtaiseen harkintaan perustuen ja hyöty-haitta-arviosta tulisi keskustella eläimen omistajan kanssa. Samanaikaista rokottamista pidetään kuitenkin pääsääntöisesti turvallisena. Mikäli eri valmistajien rokotteita käytetään samanaikaisesti, suositus on, ettei niitä pistetä samaan kohtaan tai samassa injektioruiskussa. Lautakunnan arvion mukaan ELL Y menetteli asianmukaisesti keskustellessaan yhteiskäytöstä omistajan kanssa ja injisoidessaan rokotteet eri puolille kehoa.

Lautakunnan näkemyksen mukaan kissan anafylaktisen reaktion hoitaminen ilman adrenaliinia ei ole hyvän eläinlääkintätavan mukaista ja tässä tapauksessa johti suurella todennäköisyydellä kissan kunnon heikkenemiseen ja kissan lopettamiseen, joten ELL Y:n suorittamalla toimenpiteillä on syy-yhteys aiheutuneeseen vahinkoon nähden.

ELL Y on tehnyt eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnasta annetun lain 1 §:ssä tarkoitetun vahingonkorvausvelvollisuuden perustavan hoitovirheen X:n omistaman kissan anafylaktisen reaktion hoidossa.